

Kniha tato se skládá ze 147 listů 4. j. 294 stran.

Byla pořízena v roce 1929 nákladem obce.

Brocné v ceně 150 Kč.

Členové obecní rady:

Josef Svore

Starosta:

Daněš Věcl.

Náměstek:

Kronikář:

Kronikářem zvolen v zasedání obecního zastupitelstva
 r. 1929 pan Ant. Tišler, říd. učitel ve výslužbě v
 Brocné.

Letopisecká komise:

Letopiseckou komisi tvoří tyto občané:
 pan Václav Daniš a p. Josef Svorec.

Životopis kronikáře.

ikář.

Ant. Tišler narodil se 29. září 1861 ve Věšíně u Vlasimi, kde chodil do obecní školy. Pak vychodil měšťan. školu ve Vlasimi. Potom se uvdělával na učit. ústavě v Praze. Působil na obecních školách v Lipě, Žďáru, Vodňanech, Chle-
nech, Luclavi a od 1. října 1899 v Brocně, nejprve na škole jednotřídní a pak dvoutřídní. Dne 1. ledna 1923 odešel do výslužby.

ikář.

Jaroslav Kariásek, učitel a správce školy v Brocně, ujal se tohoto úkolu po Ant. Tišlerovi, říd. uč. ve v., kterému stáří a nemoc znemožnily vedení kroniky. Jar. Kariásek se narodil 26. 10. 1891 v Lukavici u Rychnova nad Kn. z roluic. stavu. Gymnasium studoval v Rychnově u Kn. v letech 1903 - 1911, zkouš-
ku učitelské dospělosti vykonal v Praze v r. 1913 a způsobilosti v Praze 1915. Ve službě školní působil od 24. 1. 1913 jako výpomoc. učitel v Douhlebovích, Vodňanech, Žďáru n. O. až do 15. 11. 1915, kdy odchází k vojenské službě za světové války.

V r. 1916 byl internován jako politicky podezřelý v koncentrac. lázeň u Komárna, na to poslán do obsaz. území Rumunska a v 1918 do Sa-
lic. Domů se vrátil před stát. převratem na zdravotní dovolenou po chřipce. Od 1. 1. 1918 usta-
noven def. učitelem v Brocně, kde 1. 1. 1918 nastoupil

Úvod.

^{vismička}
Osada Brocná s osadou Viskou tvoří jednu ka-
sastrální obec. Brocná jest od Skuhrova $\frac{2}{3}$ vzdá-
lena 3 km od Bílého Újezda 2 km. Leží při okres-
ní silnici, vedoucí z Brocně do Skuhrova a do
Bílého Újezda. Brocná čítá ⁵⁴ 46 domov. čísel. a Víska
10. (V celé obci je 56 domov. čísel.)

Poloha obce.

Počet domov. čísel

První zmínka o Brocně děje se, když Arnšt,
falckrabí od Rýna prodal zboží Skuhrovské
dne 15. července 1558 rytíři Benejamínu z
Vlkanova. Benejamín z Vlkanova tehdy kou-
pil město Solnici, vsi Litohrad a Ještětice, s
manem Újezd, Brocnou s Brocenkou (Viskou),
Kvásiny, městečko Skuhrov a nad ním hrad
"prstý", Lvinou Velkou a Malou.

První zmínka
o Brocně.

Okresní školní rada otevřela školu Brocenskou
1. října 1899. Prvním správcem této školy jedno-
třídní stal se Ant. Tišler, učitel z Luclavi. Stavba
nové školy nadána dne 15. ledna 1900 panu Frant.
Boháčovi, staviteli z Vamberka. V neděli dne 7.
října 1900 byla nová školní budova posvěcena
vdv. Frant. Košťálem, farářem na Skuhrově.

Škola.

Dle posledního sčítání lidu dne 16. února 1921 bylo
napočteno v Brocně 235 obyv., ve Vísce 50 obyv.; v
celé obci 285 obyvatelů.

Počet obyvatelů

Rok 1929.

Dne 10. ledna 1929 ustaveno v obci "Družstvo pro roz-
víjení zemědělství a průmyslu."

Elek. družstvo.

vod elektrické energie ku osvětlování a pohonu stro-
jů. Při usazení mělo družstvo 32 členy, kteří upsalí
957 podílů po 65 Kč a 1 korce polí. Na počátku července
počalo se se stavbou elektrovedné sítě po obci.

Po parních dnech přihnala se k večeru k 8. hodině dne
4. července 1929 větrná smršť, která ač byla zde již slab-
ší, způsobila četné škody na střeších stavení, poláma-
la a vyvrátila četné stromy, převrátila a odnesla kupy
jesele na poli i celé řepy a převrátila. K úrazu ve
nějaké obci nepřišel nikdo.

Dne 9. srpna byla připojena obec ku hlavní lince, výcho-
do české elektrárny v Hradci Králové a od té doby začalo
se v obci užívat elektrické světelné i pohonné síly.

V neděli dne 27. října 1929 byly konány volby do národ-
níhromáždění poslanců a senátů. Při volbě obdrželi hlasů:

a) do senátu: b) do poslanecké:

Repub.	115	133
živnost.	3	6
lidové.	2	2
komun.	1	0
nár. soc.	2	4
demokr.	4	2
německé	0	1

Do 1. ledna nastaly kruté mraky a sněhové vánice. Napadalo
sněhu přes 1/2 m. Mraky se stále stupňovaly a vyvrcholily ode
dne 9. - 13. února na -34° až -36° C mraků. Za krutých těch
mraků supělo domácí zvířata, nejvíce ptactvo a zvěř. Mraky
způsobily velké škody na stávkách, stromech. Zmrзло mnoho
ořechů, vřesů a jiných stromů, již kůra pukala. Věškerých
zmrзло mnoho bramborů, řepy. Tež okeních květin mnoho za-
hybnulo.

Brocná, katastrální obec v okresu rychnovském n.
Kn., rozkládá se v mírné kotlině se svahem k ji-
hozápadu. Byla stavěna do kruhu, takže uprostřed
vznikla náves s bahutým rybníkem. Tvar návese byl
asi později porušen stavbami v návesi samotné.

Obec je lemována mírnými návršími, odkud je pěk-
ný rozhled k Opocnu a na přilehlé Vrchy, dále k
Orlickým horám a na jasného dne ke Křkonosům.
Koukoliv kopeček má nadmořskou výšku 364 m a
Výravu 378 m, Děluice jsou přes 400 m vys. nad m.
Katastr obce Brocná měří 373 ha 11 a; čistý kata-
strální výnos všech pozemků jest 5013 K 22 h.

Z celkového katastr. výměru připadá na pole: 304 ha 47 a, louky 41 ha 11 a, zahrady = sady 5 ha 70 a, pastviny 7 ha 34 a, lesy 5 ha 02 a, zastavěno 2 ha 69 a, plocha neplodná 6 ha 42 a, daně prostá 6 ha 36 a.

Místní národy trati: Vísucká, Děluická, Lábkovská, Borovinská, Krasinská.

Uchovávali se charakteristické národy lidové polnosti
a luk: Tak pole na Vísce jmenují "Přilohy", kus
jáková pole "Rejčů", louky u Roudného "Hrubá luka",
tříké pole u těchto luk "Vánčovina", louky pod Hra-
lici "Na rybníku", údolí při poličku k pěstlicím
"Brodky" a doleji "Dolce".

Najvýznamnější budova jest škola. Byla postavena
v r. 1900 nákladem 22.000 K.

Obec Brocná přísluší okres. úřadu v Rychnově n. Kn.,
okres. soudu v Rychnově n. Kn., krajskému soudu
v Hradci Králové, berní správě a ber. úř. v Rychnově
n. Kn., okres. škol. výboru v Rychnově n. Kn., okres.
financ. řed. v Hradci Králové, ředit. státn. drak v

zeměpis. poloha.

Výška nad
mořem.

Výměra a
rozloha katastru.

Národy trati.

Význam. budova.

Příslušnost k
úřadům.

členské stanici v Solnici. Osada Brocná bez Ládkouli patří k farnímu úřadu ve Skuhrově u B., osada Viška se Ládkoulim far. úř. v Bílém Újezdě.

Rok	1890	1900	1910	1921	1930
osada Brocná	246	250	238	235	217
" Viška	77	75	60	50	43
Obec Brocná	323	325	298	285	260

V r. 1930 bylo napočítáno v celé obci 260 osob, z toho 121 mužů a 139 žen, Čechů 255, Slováci 3, Němci 2, náboř. říms. kat. 245, čsl. vyz. 14, bez vyznání 1. jmenovaní 3 Slováci a 2 Němci jsou čeledi.

Poslední obecní volby byly konány dne 27. května 1931 a volba starosty dne 25. října 1931.

Do obec. zastup. byli zvoleni v těchto funkcích:

starostou: Frant. Pop, roln. ve Vísce čp. 1, legionář.

náměst. : Václav Kulšejn, roln. v Brocné čp. 6.

členy rady: Josef Švorc, kuhlář v Brocné čp. 3.

Milh. Vaníček, roln. v " čp. 17.

ostatní členové: Josef Pop, rolník v Brocné čp. 1, Václav Ell, roln. v Brocné čp. 2, Jos. Pohl, roln. v Brocné čp. 4, Josef Kunc ml., roln. v Brocné čp. 16, Václav Daniček st., rolník v Brocné čp. 42, Frant. Křes, roln. v Brocné čp. 36, Ferd. Hodoval, roln. v Brocné čp. 44, Jaroslav Kardašek, spr. školy v Brocné.

Všichni byli zvoleni za "Republikánskou str. čsl. ver."

Správcem jednotřídní školy jest Jarosl. Kardašek, učitelkou ruč. prací dívčích Bedřiška Driemerová-Polačková ze Skuhrova u Běl. a učitelem římsko-katol. náboženství Josef Pecháček, farář ze Skuhrova u Běl.

V obci jest "Sbor dobrovolných hasičů", založen r. 1887. Nynější činovníci: starosta velitel Jos. Švorc,

kuhlář, náměstek: Jos. Pohl, rolník, jednatel: Václ. Daniček ml., roln., pokladník: Frant. Pop, ml. Viška.

členy výboru jsou: Karel Koukolek, roln., Karel Hýlenka, krejčí, Frant. Nosek, rolník, Frant. Švorc, lesář. Hasičský sbor čítá 22 činných členů.

Dále je v obci Společnost a záložní spolek pro Brocnou a okolí: zápasné společenstvo s neobmezen. ručením.

Byl založen r. 1909 hlavně pro financování vod. družs. Společnost a zálož. spolek měl koncem r.:

1910 - 20 členů - 200 Kč pod., vkladů 6.272, výp. 26.888

1933 - 63 " - 630 " " 544.000, výp. 260.000

Starostou je Václav Kulšejn, roln. v Brocné,

náměstkem Frant. Pop, roln. ve Vísce t.č. obec. starosta,

pokladníkem od r. 1919: Jar. Kardašek, spr. školy.

V r. 1929 bylo ustaveno "Družstvo pro rozvod elektrické energie. Předsedou je Václav Kulšejn, roln. v Brocné,

náměst. Frant. Pop, rolník ve Vísce, kontrolorem Josef Švorc, kuhlář v Brocné, jednatelem a pokladníkem

Jar. Kardašek, správce školy v Brocné.

Grázni (VČE) v Hradci Král. bylo složeno 104.000 Kč, za přípojký se zaplatilo asi 26.000 Kč. Družstvo obdrželo 48.670 Kč státní subvence a 5.000 Kč okres. subvence.

K 31. prosinci 1933 družstvo vykazuje:

39 členů se 1.051 podílem po 65 Kč = 68.315 Kč.

V obci jest pouze Organizace republ. strany (zeměděls. a maloroľníc. lidu). Důvěrníkem je Václav Kulšejn, rolník v Brocné a pokladníkem Jos. Švorc, kuhlář.

V obci jest i jiné sdružení "Dorostu" republ. strany, které pořádá slušné zábavy, přednášky, filmy, exkurse.

V dorostu jsou t.č. hlavně činní: Frant. Pop ml. Viška, Josef Gule Brocná, Mar. Vaníčková Broc.

Další spolky: Hospodářská členářská beseda a Vodní družstvo se rozpadly na světové války a vinou nepořádného vedení v letech minulých nebylo po přerušení zájmu, aby tyto spolky byly obnoveny. Knihovna členářs. besedy přešla na úřadnou

no.

V obci jest ustavena Místní osvětová komise a le-
topisecká komise. Předsedou Míst. osvět. komise jest
Josef Svore, kuhlář, a jednatelem Jaroslav Kara-
sek, správce školy. M. O. K. pořádá se vzdeláva-
cím odborem hasičského sboru oslavy k narození-
nám presid. Masaryka, oslavuje památku M.
J. Husa, slavní přivrat k 28. říjnu a pořádá
besídky za účinkování školní mládeže.

ma.

Věřejná lidová knihovna byla založena r. 1919
z knihovny besední a hasičské. Tato knihovna
vykazuje:

31. prosin. 1930 : 90 svar. ráb., 16 pouč., 2 čas. = 108 sv.

31. " 1933 : 236 " " , 48 " , 11 " = 295 "

Předsedou je Josef Svore, kuhlář, knihovníkem t.č.
Jaroslav Karásek, správce školy.

V r. 1933 vypůjčovalo si celkem 40 osob a za rok
bylo 455 vypůjček.

Do roku 1931 věnovala obec ročně na knihov-
nu 150 Kč, od r. 1932 dává obec ročně 250 Kč
porozuměním starosty Frant. Popa pro kulturní.

i.

Sbor dobrovolných hasičů v Brocné byl ustaven v r.
1887. První činovníci byli:

starosta sboru : Václav Kulšejn, rol. v Brocné

velitel " : Františ. Pop, " "

náměs. velitele : Václav Šenfeld, hostinský. "

členové výboru : Václav Kulšejn, Josef Šule a
Frant. Vytrava.

Sboru byla zapůjčena dvoukolová ruční stříkačka
od hasičského pojistovacího spolku ve Spi s pod-
mínkou, že zdejší obec bude u tamního spolku po-
jistěna proti škodě z olně. Vyšňováním pojistného
se obec od pojistovny odtrhla a tím také v r.
1892 stříkačka byla sboru odebrána.

Po požáru u Josefa Kunce (v červnu 1894) obec

Brocná koupila novou čtyřkolovou dvouprohnutí
stříkačku od firmy Husa z české Třebové s celým
příslušenstvím za 850 Kč. To bylo dne 15. srp-
na 1894. Tato stříkačka byla v dobrém stavu po-
dnes. V roce 1898 stal se sbor členem hasičské řupy
" Stráž na východě č. 99."

Ve světové válce padli dle členové hasič. sboru :
František Pláštil, rolník v Brocné, Václav Cvejn, rol.
v Brocné, Josef Šule, rolník v Brocné, Františ. Haub,
rolník v Brocné.

Padlí členové
sboru ve svět. vá.

Mezi r. 1908 - 1934 bylo 8 volebních období a v roce
1934 byli zvoleni činovníci uvedení na str. 8.

V červnu 1894 u Josefa Kunce, rolníka v Brocné.

Místní požární.

16. září 1919 u Karla Noska, rolníka v Brocné č. 30:

Shořelo celé obytné i hospodářské stavení dřevěné se
vší iroudou.

3. června 1927 vypukl večer při bouři oheň ve stave-
ní Karla Kováře v Brocné, vzniklý neopatrností
Frant. Kováře, slabosmysl. Ve vzniku oheň uhašen.

2. května 1930 k večeru zničil oheň obytné stavení
schléven Jos. Cvejna na Dělnicích, při čemž uho-
řel kůň i dobytek. Bratr a sestra Jos. Cvejna ubře-
li při zachráněování svých věcí popáleniny.

18. března 1933 před půlnocí shořela stodola Jos.
Rydygra, rolníka ve Vísce. Oheň se dále nepřenesl,
jelikož láhl dobrý vítr.

O Novém roce vítají se známí a přátelé s přáním
" Šťastného a veselého nového roku" a každý hledí ku-
lo první den v roce co nejprůjemněji prožít.

Charakteristické
zvyky a ráb.

Masopust je dobou nepřívětivých kochů a lanočnických ná-
bav - plesů. Ke konci masopustu se slaví "Ostatky"
a hospodyně smaží koblihy. Dívčí perli někde na-
hravuje dávné přásky, které již skoro vymizely.

Na Smrtelnou neděli nechodí rozejší děvčata s

litem, jen někdy a okolí. Za to chlapi usťrojí bábu a některé dívky pověsí na vysoký strom. Na konci dubna pletějí se „čarovské žněti“ a po různých zapichují brázky - kloty opentlené (máje) do knože. Navěš před svatoduš. svátky zdobí se okna i dveře větráčkami lipovými, které se nechají tak dlouho, až uschnou.

Významné dny jsou prouli a posvícení. Posvícení bývá hlučnější a slaví se 2 dny. I v prouli dopoledne bývala páníční zábava „dlalá hodinka“, ale i tento zvyk již vymizel, snad také vlivem hospodářské krise.

Po skoučkových žních slavivají se obřínky s přívodem sčaců, varánek a krojovaných dětí na zbytek úrody s pokusem udržení starých zvyků, jež mají býti příležitostí k hojnější účasti na zábavě.

Mikuláš dosud rozdává dárky a některým dětem pohorí, ale bojí se ho jen děti nejmenší.

Mnohé zvyky a pověry se udržují o vánočních svátcích, staré zvyky o svatbách úplně již vymizely.

Čelní však nesmyslné pověry dosud mnozí lidé udržují. Před 50 roky bylo i v Broce zábava stínání n. shazování kotla a do mdařna se uchovávalo hláskování kohouta.

U šonu denního života mluví se chvatně a odlišně od spisovné řeči, třebaže se lidová řeč značně přibližuje spisovné vlivem čtení, větším vzájemným, společností a podobně. Prodlužování pro ní slabiky dává se větší důraz a říká se: častěji, kice, nádherní, bjři, krácení kmen. samohlásky se málo dbeá a mluví se: s krárou, vši sílou, bránama. Dlouhé přípony se vyslovují krátce ve slovech: volili, křovi, čelník, střelík, kalinek, petrolin (petrolj), užívá se kratších tvarů: zem (země), kuchyn (kuchyně), louž (louže).

U vlastních jmen rodu muž. jest oblíbená koncovka a a proto se říká: Cvejna (Cvejn), Ehla (Ehl), Pohla (Pohl). Aby byla věc náležitě vyložena, jsou některá slova odstupňována: kousek, koušiček, kousinek, kousinánek. Nebo: vysoký, vysokauský, broitauský. Nová slova si lid připodobňuje známým: místo vytríbili říká vystríbřiti (stříbro), místo strava říká se zdrava (zdraví), ošatka - košatka (koš), kosatec - košatec, přída ve škole - strída, sněhu - záměť, přtkop u silnice - křikop.

Užívá se nepřekypělých výrazů: kušna, klapajna, flakola, čurbesák. Tvůří se nová slova lidová jako: berňák, pošťák, biják, auták, benzinák, lajdák. Na čistotu jazyka stále neblaze působí němčina, jež pronikla do našich statků a chalup, jak vidíme z nářevosloví hospodářského, kovářs., truhlářs. a všech venkovských řemesel. Stále slyšíme: braun, fofr, fořt, kširy, maštel, oplegr, ráf a mnoho jiných, kterých se často zbytečně užívá a často i s poukarem na to, že bychom neměli českého výrazu.

Venkovský lid rád přirovnává: Byl dnes jako máslo. Je potkhlý jako švec. Děve je jako se škatulky. Odlišnost hláskosloví: chva)ra, slyšal(e), leriál(e), viděl(e), kancalár(e), česemek, líp (lépe), stýblo, dylka, pšen(i)ce, síra, čuch, sedum, žaloudek, mucha (moucha), praducina, mnoho kuře (kourě), zejtra, zejma, hamba(n), písnička(n), podzemek (pozemek), cira (deera), rači (raději), helet (hled), svarba(t), schoř(t), rymník(b), brabeneč (mravenec), kreu(v), koneu(v), dřiu (dřive), (v)okno, vto) sobě, na boruky (borůvky), (h)řích, (h)řebík, (h)loh, klouhal se(n), smytec (smýtec), počka(š), lepči(ři), žertoun, žentoun, karamád = kamariád. Žusta se užívá: skalovali = hráeli kamením.

něry. Katakata Brocné náleží k oblasti sudetské, jejíž pod-
nebí jest u nás vytvořeno horami Orlickými. Roční
období jest rostlinstvu i živočišstvu příhodné, pod-
zim a zima však převládá. Podzim bývá teplejší
než jaro. Zima i v květnu na několik dní se
vrací a obyčejně ve dnech 12. - 14. května i po del-
ším teplem čase přicházejí "ledová mraha", "přinašší
mrazky, jež ohrožují hlavně mladé brambory, řepu,
ovocné stromy a zeleninu.

V roce 1932 byla teplota 3 x denně po celý rok zjiš-
ťována a v jednotlivých měsících bylo průměrně
naměřeno:

Leden	- 0.6°	červenec	+ 20.7°	Průměrná roč- ní teplota v r. 1932 byla + 8.4° C.
únor	- 4.5°	srpen	+ 19.5°	
březen	- 0.7°	září	+ 16.5°	
duben	+ 8.4°	říjen	+ 9.3°	
květen	+ 14.3°	listopad	+ 3.7°	
červen	+ 15.0°	prosinec	- 0.7°	

Tento rok byl abnormálně teplý a jinak rostlin-
stvu kromě pšenice příznivý.

Nejčastěji vane u nás větry od jihozápadu a od
západu, jež přinašší zhusla dešť. Za východních
větrů v létě jest jasné a slábe počasí, v zimě silné
mrazky. Severní větry v předjíví udržují dlouho chlad-
né počasí. Od severovýchodu přichází prudký stupe-
ný vítr "Polák", který působí úvraty stromů a dě-
lá škody na taškových a doškových střechách.

Vodních srážek je méně než v blízkých Orlic horách.
O lesnaté vrchy mezi Opocnem a Čáslaví se mra-
na rozchází a dělí, takže tato kotlina často
trpí nedostatkem vláhy. Sv. Martin (10. listopadu)
obyčejně přijíždívá na bílém koni, ale velmi rád-
ka sníh nůstane ležeti. Udržuje se rčení, že na
horách 2 x sejde sníh, než u nás nůstane ležeti.

Některá vánoční svátky bývají bez sněhu (zelené).
Hojně však sněží v měsících jarních, nejednou ještě
v dubnu a květnu. R. 1903 kolem 20. dubna, když
bylo již kaseto, napadlo a naválo se tolik sněhu,
že zmizely plody a smrčky, které stály při silnici
k Vísce.

Velmi suché počasí bylo v r. 1904 asi od 15/5. 1904,
na to od 15/5 - 15/9 1911, způsobeny byly škody na
obilí, ovocném stromoví a byl nedostatek vody.
Sucho bylo od 1/5 1914 ve světové válce a porážce
v r. 1922, kdy bylo velmi málo prce a nouze o vodu.
Dne 15. srpna 1922 větrná smršť s bouřkou, která
se s večerem snesla, provázela průtrž mračen, způ-
sobila škody na obilí, které bylo ještě na poli, střechy
pohodny a svezená úroda a prce promočena, obyčej-
né místnosti poškozeny, slity staveny a mnoho stromů
vyvráceno a klámano.

Mrazivá vlna v únoru 1929, kdy teplota klesla na
- 34° - 36° C, způsobila pokromu na živočišstvu a
nejvíce na ovocných stromech. Vlašské ořechy skoro
všechny pomrzly a větve byly uřezány. Roověš švestky
ubířily a potom byly napadeny publikí švestkovou,
která dlouhé aleje švestek při silnici a polních ces-
tách úplně zničila.

Dne 4. července 1929 přiknala se větrná smršť, o níž
je vpredu zmínka.

Velmi mokré počasí bylo v srpnu a září 1931, takže
se selo až v říjnu a listopadu. Nebylo možno skli-
diti obilí a vybrati brambory. K tomu již 27. září
ukodil silný mraz a objevil se sníh.

Průtrž mračen dne 24. června 1931 tak rdejší obec ne-
zasáhla jako osadu Rybníčky u Skuhrova u Běl.,
přes to zaplavila louky s travou bahnem, pískem
a šterkem. Pšeničná rez v r. 1932 zničila na 90°
pšenice.

ěry. Katastr Brocná jest na přelomu (rozhraní) útva-
ru prahorního, prvohorního a druhohorního.

Většinu katastru zaujímá útvar křídový a pře-
vládající horninou tohoto útvaru jest opuka,
jež na některých místech přechází ve slín.

Opuky se kámalu dříve na stavby obytných i
hospodářských budov. Nyní se od lokových staveb
upustilo a opuka se dává jen do základů stav-
eb. Opukou z lomu Václava Ekly, rolníka, jest
vystělována nová silnice Svín. Dvůr - Brocná -
Kvasiny. Zdejší opukové lomy, jež sloužily jen
vlastní potřebě, jsou nyní zrušeny a přeměněny
dle možnosti na pole.

Truhlory se v katastru nevyskytují.

Náplav starší se čtvrtéhoz pokrývá útvar křídový
na pomezích ke Kvasinám, Solnici a Jistěticím,
ale rozahuje tak neopatrně, že se na cihly nehodí.
Není tudíž v Brocně žádného stavebního ani sil-
ničního materiálu. Stavební pískovec se dováží
z Deblu a Masty, písek z Lukavice a „šlukový“
se dováží až z Rašovic u Týniště u Br. z mlad-
šího náplavu.

ty. Všechny pozemky v katastru jsou rozděleny na polohu
(brat) Víseckou, Dělnickou, ke Kvasinám a Jistěticí.
Zahrady a sady při staveních jsou rozděleny celkem ve
4. tř., kůlny - pastviny ve 3. a 4. tř., lesy v 5. tř. bonitní.
Pozemky v brati Vísecké celkem v 6. a 7. tř., u Žabna i
v 8. tř. Louky u Roudného v 6., 7. a 8. tř. Odvodněním jich
v r. 1910 kvalita zvýšena. Pozemky v brati Dělnické v
niž. poloze ve tř. 5. a 6., ve vyš. ve tř. 7. a 8. V brati ke Kvas-
inám po Borovině ve tř. 6., 7. a 8. Nejméněhodnější pozemky
jsou v brati Jistětické, kde je 18 parcel rolí ve tř. 4. a jen
asi 5 parcel rolí rolníků ve tř. 8. Obecní pozemky (v
obci) jsou vesměs ve tř. 8.

jméno „Brocná“ dohlíká se polního hospodářství a
povahy půdy. Ke jménu Brocná (= Brocená) sluší
asi doložit Brocená půda. Výklad lidový odvozuje
jméno Brocná od Brodky - Brody, které asi byly
přes láhlí údolíčko k Borovinám, kde se dosud u
mostu na nové silnici říká „v Brodkách“.

Dle „Vlastivěd. sborníku“: Rychnovsko a Kostecko
dříve se v osadě Brocná zminuje již v XV. století,
když r. 1495 panství litické a polštejské koupil
přední velmož český Vilém z Pernštejna (Arch. I-550).
K panství litickému tehdy patřily všechny okolní
osady a tak i „Brocná“ a „Brocenko“ (Víska).
Pan Vilém byl nejbohatším pánem v Čechách, byl
šlechtný a snažil se nejen zvelebit své statky, ale na-
bádal i poddané, aby pečovali sami o zvelebení obcí
a mnohým robovní povinnosti ulehčil. Pan Vilém
také chránil České Bratry, takže i v Solnici byl
rozložen Českobratrský sbor, který sdružoval své
příslušníky z okolních obcí.

Císař Ferdinand I. sápal proti jednotě českobratr.
vydal dne 8. října 1574 mandát velmi přísný,
který vnuk páni Vilémův Jaroslav z Pernštejna
vykonával poslušně. Vypověděl všechny Bratry ze
svých panství hroze jim, že na ně po případě i
vojsko povolá. Tehdy odešlo z Rychnova 25 rodin,
ze Solnice 18 rodin a obyvatelé okolních osad vy-
provázeli je lesy až na pomezí. Za hranicemi v městě
Kladsku, Vratislavi i Parnani byli vlídně přijati.
Není vyloučeno, že s tímto vystěhovalec odešli čeští
Bratři z našich venkovských osad.

Než přes přísný a krutý mandát Ferdinandův víra
českobratrská na Solnicku, Rychnovsku a Kostecku
zachovávala se potají dále. Některí vyhnanci opět
se vrátili a čeští bratři zase se vzmaňali.

Uryvky z histo-
rie obce.

Po bitvě na Bílé hoře panství solnické propadlo celé konfiskaci. Bylo rozděleno na díl solnický, kvasínský, ještětický a svinný. Na nich seděli bratři a strýcové Vlkánovští z Vlkánova: Benjamin, Bedřich, Jan a Karel. Ačkoliv brzy po bitvě bělohorské vykonali v Hradci Králové císaři Ferdinandu II. přísahu věrnosti a poddanosti, byli přece Bedřich, Jan a Karel r. 1623 všeho statku zbaveni. Benjamin byl mlad a ještě na vzpouru neměl účastenství, měl mu býti solnický díl zachován jako královské léno. Ale Benjamin manství na svůj podíl nepřijal a pro náboženské přesvědčení se k němu se vystěhoval, čímž i jeho díl připadl komoře královské. Celé panství pak bylo prodáno hraběmu Jindřichovi, purkrabímu z Donína.

Protože kněží nekatoličtí byli vypuzeni a duchovních katolických byl nedostatek, byly fary spojovány a jelikož držitel panství solnického při všem úsilí nemohl žádného kněze sehnati, povolával občas do Solnice misionáře. V této době nejvíce a nejčastěji rodiny se vystěhovaly a mnohé osady byly vylicněny. Několik protestantských kněží se ve okolí dále ukrývalo, tak ve Skuhrově pobýval opočenský pastor Jan Kmochian a pastoři Darius Galašek a Pavel obháněli zdejší lid od obce k obci. Naproti tomu ještě horlivěji si počínala jezuitská protireformace. Zuležitou stanicí jesuitů byla Skalka, odkud se rozcházeli po okolí, aby působili na lid i panny. V této době hojně byly zřizovány kláštery a v polovině XVII. století solnickou vrchností na třech dílech stali se mniši Karmelitáni řádu Bosáckého (mniši bosáci). R. 1646 poslední rodou pánů z Pernštejna nábožná slečna Frébonie odkázala 3 díly Solnice řádu Karmelitánů v Menším

místě proašském. Tito mniši jsou vrchností poudou nevrátili, ač o to byli žádáni, Solnickými ani jedině ze starých výsad.

Přiložena jest „Sbírka seznamů poddaných ze vsi Brocné z r. 1651 lidí katolických a nekatolických na 3 dílech panství solnického patřící řádu Karmelitánů:

Ve vsi Brocné jest vykázáno asi 10 rodin poddaných o 30 obyvatelích: Z nich 4 katol., 26 nekatol., u těchto poznamka „nadeje jest“ (asi na přestoupení).

Dále jest přiložen seznam lidí katol. a nekatol. ze vsi Brocné na IV. dílu panství solnického náležícího paní Anně Marii purkraběnce z Donína: Zapsáno z Brocné 19 poddaných, 10 nepoddaných. Z nich 6 katolíků, 23 nekatolíků. Tyto výkazy určité dokazují, že obyvatelstvo našich obcí bylo převážně nekatolické. V těchto seznamech uváděna jsou jména lidí, jaká jsou v této době běžná a sice: Martin Lempfeldt, Jan Bohunek, Wacław Marysko, Mikuláš Kossial, Krystoff Nowotný, Jan Regmiss, Jakub Mataussek, Jakub Bartonu, Pavel Kulycík, Jan Cwczyn, Jan Ukaniček.

Na vesnicích roboty byly přitíženy. Jest přiložen robotní seznam z r. 1777 dle nejvyš. patentu ze dne 13. srpna 1775 poddaných vsi Brocné: Dle tohoto seznamu měli 4 sedláci tuto robot. povin.: Každodělně se 2 koni 3 dny a ruční roboty týdně 1 den od Jana do Václava.

2 sedláci se 2 koni 3 dny a ruční 2 dny od Jana do Václava.

4 zahradníci (Gärtner) robotovali týdně 3 dny a 4 zahradníci (střed. pol.) ročně ručně 26 dní.

8 domkářů (Hauszler) vykonávalo ruční robotu ročně 13 dní.

Z r. 1792 přiložen je seznam školních dětí z Brocné při škole Skuhrov n. Běl. Dle toho bylo při tamní škole zapísáno 23 chlapců a 12 dívek, nejstarší 12 leté.

Z let padesátých XIX. století přiloženy jsou spisy vyvarovací a sice:

- a.) vyvarovací katastr,
- b.) odškodňovací katastr,
- c.) vyrovnávací katastr,

V vyvarovacích spisech uváděna jest: Katastrální obec: Brocná, Místo: Brocná a Víska.

V jednom vyrovnávacím katastru jest jmenována: Katastrální obec: Brocná, Místo: Víska a v odškodňovacím katastru: Obec: Brocna mit Enclave Wyska a také obec: Víska.

Patřilo ke statku: Sollnice, a jméno toho, kdo měl k počítání právo: Antonín rytíř ze Slivic.

Anna Marie Heidl z Tulechov.

Z r. 1860 přiložen je výkaz schopných platících i chudých dětí ku škole Skuhrovské patřících z obce Brocné: celkem 29 dětí; 26 platíc., 3 chudí.

Nejvyšší výměr platu za 47 týdnů v r. č. (dle spisu) obnášel 2 zl. 46½ kr., nejnižší 28 kr.

Tyto přílohy, spisy z Archivu ministerstva vnitra byly zakoupeny pro obecní kroniku obcí v r. 1934 nákladem 180 Kč. Jiných archiválií v archivu ministerstva vnitra nebylo nalezeno, vztahujících se k historii obce Brocné. Historický vývoj obce není tudíž možno zachytit z nedostatku pramenů a budou jej příležitostně doplňovat, ovšem jen úryvkovitě, jak budou prameny po ruce. Postupný historický nástin vývoje obce bude i pro odborníka, kterým já nejsem, těžko dosažitelný. Shora uvedené úryvky jsou vyňaty ze sbor.: Rychnovsko a Kasklecko.

již delší dobu před r. 1914 bylo politické ovzduší v Evropě rachmuřeno a schylovalo se k bouři. Lid s hrůzou očekával první výslednutí blesků z nakupených těžkých mraků. Zastřelení následníka trůnu Franc. Ferdinanda d'Este a jeho choti v Sarajevě přišlo ve snámost v obci na svátek Petra a Pavla 29. června 1914 a stalo se příčinou k vypovězení války bratrskému Srbku a tak den sv. Anny, 26. červenec promluvil vyhlášením mobilisace. Lidé se sbíhali k osudným vyhláškám, hlavně záložníci, a mnozí tušili věci nedořzné. Někteří přece ještě užívali pondělí rábavy ve Skuhrově n. Běl., ale té noci na 27. červenec málo kdo asi klidně spal. Den 27. července, v pondělí dopoledne, byl dobrou přípravou k odchodu do války, udílení rad v domácnosti, pořizování poslední vůle a smutného loučení. Záložníci z Brocné odjízдили 27. července odpoledním vlakem, ač byli i tak horliví jedinci pro Rakousko z okolí, že rukovali již ráno 27. července. Mnozí naručovaní navštívili ještě na mobilisaci své rodiny, jako by tušili, že budou nadlouho odloučeni od svých milých a někteří navždy. Po odchodu k vojsku povolovaných nastalo ve vsi přišerně smutno. Těprve nutné práce, žně, vřmuřily zbylé muže, výměnkáře, ženy i děti, aby se sami chopili práce při bolestné vzpomínce na své drahé, kteří v cířích službách měli křepiti a umírali proti svým bratrům Srbům a Rusům.

Těžká doba válečná sblížila všechno obyvatelstvo a tak jako jedna rodina křpících byla v prvním čase války i naše obec. Jeden druhému ochotně pomáhali, upřímně radili, s druhým spolucítili. Ale bezohlednost a brutalita války přenesla se i do našich vesnic a tak uprvu ta lásky a obětavost k potřebným proměňovala se během 4 válečných let v bezcitnost, zrodila se v lidstvu hamiždnost a sobeckost.

Ohlas „Světové války.“

24. července 1914 naručovali jito naši občané dle zápisů ve školní kronice a dle dodatečného zjištění: Josef Šule, Jaroslav Ehl čp. 5, Rud. Hlaváček, Václ. Čvejn (lid. Podslav.), Karel Kovář, Frant. Korš, Václ. Širolek, Jos. Turbaba, Frant. Pop Víska, Gust. Pop, Josef Čvejn.

Asi za týden po těchto naručoval Jos. Švore.

Většinou odjížděli na ruskou frontu.

Hned na počátku války musela vypravit Broens válečnou přípravu. Z různých míst byl sestaven 1 vůz s párem koní od Františka Popa na Vísce a kočím učer z obce Ferdinand Paštika, kterému se podařilo z Rychnova od polahy ulici domů a k povozu byl komandován někdo jiný.

Povolání byli do války 40 let, 41 let, 42 letelé záložníci a odvádění neodvedení ve starší 21 r. - 38 r.

Nebylo divu, neboť vyhlášení války Srbsku nebylo poslední a brzy vyplanula válka Rakous. s Ruskem, Německa s Ruskem, Francie a Anglie a za nedlouho vyprošena byla 31. válka. Když se do války vmísila Itálie, Japonsko, Spojené státy severoamerické a balkánské, vyplanula válka světová ve vši opravdové hrůze.

Mimo odvody mužů a jinochů konány i odvody koní. Stalo se i, že hospodář špatného odvedeního koně rád na vojnu dával a lepšího si doma koupil, protože v první době války ani koně, dobytek, potraviny, oděv a obuv nebyly mnoho k dostání.

V r. 1915 konány na jaře a na podzim odvody a zase naručovali:

Karel Hodoval, Jar. Tišler, Jos. Ehl čp. 5., Frant. Kunc, Jos. Šabata, Frant. Čvejn, Jos. Kovář, Jos. Kunc, Jos. Pop, Vil. Pop, Albin Vanžura, Karel Paštika, Fr. Ehl,

Frant. Nosek čp. 30, Frant. Pop čp. 14, Ant. Vanžura, Jar. a Václav Čiháček, Frant. Šabata, Alojs Švore, abiturient Rud. Tišler, Jos. Čvejn Děhuice, Frant. Durner, Frant. Lufel (nyní Svinní u Roud.), Jan Švore.

Z prvních raněných v r. 1914 byli větš. na Rusku:

Karel Kovář, Antonín Andreš, Frant. Mištil.

a jistěže při vypuknutí války oddávali se lidé naději v nedlouhé trvání, první ranění, kteří byli poslání do zářemí a první dovolenci přinesli smutné zprávy o dlouhotrvajícím mučení lidstva.

Strach z nakažlivých nemocí přiměl rakouskou vládu ke všeobecnému očkování osob do 50 let, jež bylo provedeno ve všech obcích.

Dnem 10. července 1915 nařízeno pěti jednotné pečivo, chléb ze smíšené mouky, 21. ledna 1915 nařízen soupis obilí a zásob mouky. Důvěrníkem při soupisu obilí a mouky jest jmenován zdejší učitel Frant. Šefc. Soupis byl konán 1. března 1915 a revize soupisu 18. března 1915.

Pro nové řně byla ustanovena zřnová komise. Do jejího jmenování: říd. uč. Ant. Tišler, Václav Hlamiš,

Vincenc Jírek a Jan Rydygr. Bylo nařízeno, pokud možno rasiti vše obilím a nic nenechati ležeti ladem. Nová sklizeň jest majetkem státu a musí se prodati jedině válečnému obilnímu ústavu ve Vídni.

Maximální ceny obilí:

19 pšenice 34-38 K, žito 28-30 K, ječmene 26-28 K, oves 27-26 K.

Vláda doporučovala chovati kralinky, koniti vepří na pastvu, sbírali žaludy, kaštiny, listí se stromů.

Nejen o potraviny, ale i o kovy začínala býti nouze ke konci r. 1915. Obecním úřadem a školám bylo nařízeno podniknouti sbírku kovů, vlny a kaucek. Mosaz. mořdře byly uklizeny a sbírky ničeho nevynesly.

První ranění.

Rok 1915.

Očkování.

Soupis zásob.

Zřnová komise

Různé sbírky.

Žalstvo nejvyšší školy sbíralo jahodové a ostružinové listy 2x ve škol. roce 1915-16, a sice v květnu 1915 a ke konci škol. r. 1916. Sbíralo se jahodového usuš. 1/2 kg a ostružinového 1 kg jako náhražky čaje pro vojáky v poli.

Rok 1916 přinesl samé „enky.“ Byly zavedeny chle-
benky, moučenkky, cukřenky, kvádrky, lučenkky a j.
Jeden občan mohl snísti týdně 1 kg 45 dkg chleba,
nebo sprotřbovati 1 kg 50 dkg mouky. Ostatní vše-
chno se mělo prodati za maximální cenu válečnému
obilnímu ústavu. Mělo se smělo pouze na mletí vy-
kačky, vše bylo zabaveno. O této nepřátelné dávce, reakou-
skou byrokracií povoleno, nemohl býti nikdo říci,
byly opatřovány tajně skryše ke schování zásob, a
co tu bylo před každou rekvizicí tahání pytlů s mís-
ta na místo obvykle na noci, neboť v té době ani
domácím lidem se nevěřilo. Obilí se schovávalo i
venku v cihlách, ve dříví, v bednách v kmeni a vše
v něm myši hospodářily a pliseň řádila.

V této době začíná se již kelasiti (draho prodávati)
a schované obilí a mouka odváží se tajně k brlic-
kým horám. Mnoho obilí bylo také třeba na výmě-
nu za dříví, cukr, šaty a i na tabák.

V r. 1916 zaveden „lehu čas“, vynález to, jímž se jis-
tě nikdo v soukromém životě neřídil. Dne 30. dub-
na 1916 o 11. hod. večerní posvěcení byly ručičky ho-
din na 12. hodinu a tak zůstaly až do konce května.
Ve druhé polovině r. 1916 stihl jeden nákaz druhý,
petrolj nebyl v létě prodáván, 2. května byly nařízeny
3 bezmasé dny: pondělí, středa a pátek, omezen
prodej piva na 1/2 l pro 1 osobu jen večer, na-
kázáno porážeti kelata a osvětlovati kroby o Dušičkách.
Zlaté a stříbrné peníze byly staženy a raženy pouze
papírové a železné. Papírové se braly na drobné.

Nedostatek živobylí jest příčinou, že vláda remédium,
kolářům i kovářům dává dovolené na řně, seli a vy-
mlat. Mnozí pro dovolené na vojnu se nevracejí a
doma se všelijak ulevují. V nejhorším případě u-
krývají se v lesích. I váleční zajatci jsou posláni do
Brocné na práci: ve větších statcích pracovali tu
3 Srbové a 2 Rusové. Srbové upoutali ohnivou povahou,
ale řně si nevářili a rozkaki hospodyně neradi pro-
stouchali nechápajíce, že naše řně má taková práva.
Činí zajatci se scházeli se Soluce a okolí v hostinci
u Lufeldu k zábavě při harmonice a pila se obarve-
ná voda s pokroutkami.

Nejvíce v tomto roce 1916 dožaly odvody 18 ti - 50 ti-
lých a narukovali často otec se synem. Byli to:
Frant. Hantl, Karel chl., Frant. Kovář, Jos. Nosek, Frant.
Červený, Ferd. Pašlka, Václav chl. 2., Josef Válek, Karel
Nosek, Jos. Jäger, Frant. Knap st. a ml., Jan Kulstěj, Václav
Kulstěj, Frant. Vytrava, Alojs a Jos. Koukola, Václ.
přek. st., Rud. Cvejn, Frant. Koukola, Jan Hručíř, Václ.
Damiček st., Frant. a Jan Čiháček, Alojs Hynek, Jos. Šabala,
Jan Ryšavý, Jan Rydyg, Josef Němec.

Bylo čím dál tím hůř. Odvádění i mršci a rekviro-
váno vše, co se dalo. Aby se obilí nesemítalo doma byly
kapuceliny šrotovníky, kručiny bhy na dobytek, snížena
dávka cukru na 3/4 kg týdně pro 1 osobu, prováděny
časlé rekvizice s asistencí vojskou. Zemědělská obec
Brocná i přes časlé rekvizice práce na tom byla lépe,
že téměř nikdo doma nebyl podvýživou a to nej-
potřebnější mohlo si obyvatelstvo za obilí vyměnit.

Jelikož přiděl kvívra na tabáčeky nestačil (na mě-
sic asi 2 tabáky, 2 dout. a 10 cigaret), kvívači připa-
ravovali tabák z listů ořech., třesnového a byli kvívači,
kteří kovářili seno a olavu. V posledním čase války
přestován byl tabák v náhradkách i na poli.

Odvody 18 ti - 50 ti-
lých.

Rok 1917.

Bída kvívů.

že je stále živé, seznávali lidé z toho, že měly být i
rekvirovány i kostelní zvony. Měl být odebran i obec-
ní zvoněk u kříže před kovárnou. Škoda zvonku!
Ferdinand Hodoval, rolník, který vůbec nebyl k
vojsku odveden a po celé válce byl doma, smluvil
se s Jarosl. Ehlem čp. 5. a za tmavé zimní noci zvo-
nek sdělali a na Dělnicích za Cvejnovými zakopali.
Byla velká šchánka po zvonku a pachatelích, četnic-
tvo solnické i v rybníku hledalo, ale ničeho se nevy-
pátralo. Zvoněk odpočíval v zemi až do státního
převratu, kdy byl slavnostně vykopán, přivezen a
opět na své místo navěšen.

Z prokleté rakouské armády jedni utíkali k Rusům,
Italům, jiní simulovali nemoci, kvaňovali se a zdra-
vé si poškorovali, aby nemuseli sloužit. I každou
finanční obět přinesli, aby dosáhli „entuben“ a to
bylo jen příčinou upisování válečných půjček.
Pokud jsem mohl zjistit bylo od jednotliv. upisova-
na III. půjč. 200 K, na IV. 500 K, na V. 850 K, na
VI. 3.450 K.

Rok 1917 byl suchý. Pšenice „šerivky“ špatně přezri-
movaly, takže u některých velkých statků nestkli-
dili skoro žádnou pšenici. I neúrodu obyvatelstvo
pasivně přijímalo a snad i očekávalo, že léme
by se dříve mohlo počítati s ukončením války.
Do kdekoli obce byli posláni i židovští vystěhovatelé,
kteří zde pobýli asi 1½ roku. Nejdříve byli ubytováni
v dolní třídě kdekoli školy a potom v sále u Vypravů.
Svůj vzrůstem (pysy), umastěnými šaty odpu-
zovali i nečistým chováním, protože znečišťovali
okolí hostince i obec. Obchodního ducha nepřijali,
jakož i svou nevzdělanost. Svoje pravověrné
zvyky židovské udržovali i kde daleko od
své vlasti.

Rok 1918.

V roce 1918 nastává všeobecný převrat. Lid zpívá
posměšné písničky o Rakousku a říká: „Mele se z
posledního“. Rekvizice obilí a dobytka stíhá jedna dru-
hou, pole nebyla řádně vzdělána, nebylo ani prarod-
ních sil, hnojiv, strojů a ani řádného potahu.
Byl naprostý nedostatek šatstva a prádla. Ceny všech
věcí stoupaly do úžasné výše. Jen za živobytí šel dělati
dělník, řemeslník, jen za živobytí dostalo se dříví,
uhlí, železo a jiné věci. Nedostatek měl v kápěti
křádeře, kradlo se v polích, v bytech, na drahách
a to buď z nouze nebo aby se ukradenou věcí dále
keřasovalo.

K dříve jmenovaným byli odvedeni 18 letci, leměři děti:
Václav Daníček ml., Frant. Ehl, Jos. Leufeld (loot.), Karel
Nosek, Dominik Kovář (padl), Josef Rydygr.

Odvedeni 18 letci

Všude bylo viděti schátralost a demoralizaci. Nej-
osudnější byl mravní úpadek dětí, zavinutý zaned-
báváním mládeže v domácnostech a špatnou ná-
vštěvou školy. Zameškání školy musilo se dětem
omlouvati. Pro nedostatek uhlí byla i kdekoli škola
zkrácena ve válce zavřena a sice od 1. - 28. února 1917
a od 16. října¹⁹¹⁷ - 15. ledna 1918.

Mravní úpadek
mládeže.

Vojáci houfně desertovali, schovávali se v okolních
lesích, nerukovali z dovolených a čekali, až pro ně
četnictvo přijde. Nejprůšnější kroky prachem a olo-
vem nebo žíbenicí naprosto již nepůsobily. Státu
a vojenské úřady slávaly se bezmocnými. V měsí-
ci říjnu 1918 cítil každý, že nastává konec litice
válečné. A tak 28. října 1918 naděšel den, kdy
naš národ, 300 letou porobou rubřený, válečný-
mi utrpkami zesláblý, dočkal se východu svého
slunce. Naděšel den 28. října 1918, den jasného,
den radosti, den svobody. Národ sám ujal se sprá-
vy svých věcí a věštba Komensk. stala se skutkem.

Desorganizace
vojska.

28. říjen 1918.

Prvé dny naší samostatnosti prožívány byly v samé radosti. Vítání vracející se z různých front vojáci, odstraňování všechny možné vzpomínky na Rakousko. Ukončení války a samostatnost byla v Brocné oslavena již večer 28. října 1918 schránou hudbou a všelikým pilím válečným, které mnohý účastník odstoual.

Oficiálně oslavena zde naše samostatnost 24. listopadu 1918 sázením lip svobody před kovárnou a večirkem národních tanců, jež řídil p. Šíla ze Šukrova n. B. Při tom ve prospěch vdov a sirotek po legionářích bylo vybráno 300 K.

Radost ze samostatnosti naší promísena byla bolestí při vzpomínce na oběti, na které byla vykoupena.

Z naší malé obce je jich několik, kteří na různých frontách bojovali a v různých zemích na neznámých místech jsou pochováni: Následují jména padlých:

1) Václav Cvejn, rubní technik zabil při srážce autem s drakem.

2) Josef Durbaček, rolník, padl.

3) Josef Šíla, rolník, nezvěstný na Rusku.

4) Václav Cvejn (Podslav), rolník, zemřel v Človci po těž. zranění, když odjížděl na dovolenou.

5) František Olištil, redník, padl.

6) Karel Nosek (od Rybníka), padl.

7) František Hlál, rolník, po těžké nemoci z války zemřel doma ke konci r. 1918.

8) František Koukola ze Žabna, legionář, padl v Rusku u Tjumeně v r. 1918.

Značný je počet padlých, větší však počet je těch, kteří byli několikrát raněni a vrátili se s podlom. zraněním. Z těchto nejvíce utrpěl Josef Pop, rolník v Brocné 1, zemřel v červenci 1915 u Lublína stálou dum-dum rozbita noha a amputována.

Jako po jiných válkách a hladu následoval mor, tak tomu bylo i ke konci války světové. Mor - španělská chřipka - řádila velice. Chřipkou onemocnělo jenkrát mnoho osob a zemřeli: Manželé František a Julie Hlálovi č. 22. Liškova po nich 3 osiřelá děvčátka.

Obec Brocná dala několik legionářů, vesměs ruských, kteří v nejtěžších dobách uposlechli výzvy velkého Osloboditele pres. Masaryka, aby českému národu navrátili bývalou slávu. Všichni níže jmenovaní legionáři podstoupili obličnou ruskou anabasi, účastnili se mnohých bojů a jednání v Rusku, o kterých vzpomínky budou na jiném místě. Jména legionářů:

- 1) Frant. Pop, rolník Víska 1, nyní (v r. 1934) starosta.
- 2) Frant. Nosek, roln. Brocná 30, vrátil se { v r. 1920.
- 3) Rudolf Hlaváček, roln. " 7, vrátil se }
- 4) Vilém Springer, dělník, legionář italský, v r. 1919 a zemřel doma asi v roce 1932.

5) Gust. Pop, Broc. 1, úřed. minis., Nář. okr. vrátil se.

6) Frant. Koukola ze Žabna, ruský legionář, padl u Tjumeně v Rusku r. 1918.

Kromě jmenovaných legionářů byli zajmuti i do ob- Další rajali z obce.

čané:

1) Josef Hradský, nyní nepatří sem.

2) Frant. a Jos. Sabala, leg. 1. č. v Rybníč. a Lukavici.

3) Frant. Pop, Brocná 14., v Rusku, vrátil se.

4) Frant. Cvejn, v Rusku, vrátil se.

5) Frant. Derner, Víska, v Rusku, vrátil se.

6) Anton. Andráš, Brocná, v Rusku, vrátil se.

7) Jarosl. Tišler, Brocná 19, v Itálii, zemřel doma 1930.

8) Josef Ivore, truhl. Brocná 3, v Srbsku, vrátil se

na počátku r. 1919.

Většina rajalých, zde uvedených, prožila hrůzy rajateckých táborů v Rusku, Srbsku a Itálii a jejich vyprávování se vzpomínek pouká posluchače.

Dne 1. - 4. března 1919 prováděl se ve škole soupis rakouských bankovek, které byly odvedeny k otkovování okresní sběrně v Solnici. Na to 7-8. ledna vrácena polovina jejich majitelům. Při soupisu fungovali členové obecního výboru a říd. uč. Anton. Tišler.

Druhá polovice byla po čase menším poplatníkem vrácena a větší poplatníci platili ji daně a poroději dávku z majetku. Nelze mi udati částky v celí obci ke soupisu přihlášené, ale musela být značná, jelikož jednotlivci předkládali sami po několika listech. Mnogi i zde před otkováním by rádi cokoli vskoupili, aby se peněz zbavili, ale nebylo, což rozhodně nemohli vyměnit. Otkování bankovek vneslo do hospodářského života důvěru v jakési skutečně naše peníze, ale falešné kolky, které si ketasové a vlastní škůdci republiky sami na bankovky lepili, působily často chaos. Byla zapisována čísla bankovek, lidé skličky prohlíželi kolky i bankovky. Některé bankovky nebyly opomenutím předloženy k soupisu a tím propadly nebo byly pokoutně někde otkovány.

Na první půjčku naší republiky „Národní svobody“ bylo upřáno v Brocné 12.800 Kč a upřáno by bylo daleko více, avšak vyšší úpisy nebyly přijaty.

De nařízení vlády čsl. republiky konán byl soupis vkladů na vklad. knížky a běž. účty, soupis stříbr. a stříbrných mincí, losů a životních pojistek a válečných půjček. Při soupisu fungovali starosta Václav Kulšejn a říd. uč. Ant. Tišler.

Naděje a radost ze samostatnosti brzy ochladly a lidé se zmocňovala rozmrzelost nad stávajícími hospodářskými poměry, které se ovšem dnem 28. října 1918 nemohly najednou zlepšiti. Skutečný život nutil lid přinášeti další oběti a to lid nebyl nesp. Roky přecházely další реквизиce obilí, krmiv a dobytka v r. 1919 a 1920

oměření výživy, stoupající drahota, kolkování peněz, soupisy majetku a jiné. Budilo nespokojenost, že ve veřejném životě vše se dalo pod rovným úhlem politiky. Obilí bylo rekvirováno dále v r. 1919, 1920 a ještě se sklízelo v r. 1921 a křuve od 1. července 1922 byl zaveden volný obchod obilím. Rekvisice a ceny

Pro rájmanost uvádím maximální ceny úředně stanovené v r. 1919, 1921 a pak v r. 1924, kdy byl prodej volný:

V roce 1919 byly stanoveny tyto maximální ceny:

1 q pšenice 55 Kč.

1 q ječmene, ovsa, žita 50 Kč.

V roce 1921 byly stanoveny tyto maximální ceny:

1 q pšenice nebo žita 190 Kč.

1 q ječmene 185 Kč.

V roce 1924 ve volném obchodě byl prodáván:

1 q pšenice nebo ječmene za 285 Kč.

1 q žita nebo ovsa za 145 Kč.

Obsazování Slovenska ve válce s Maďary v r. 1919 se zúčastnili: Václav Ehl ml., rolník, Josef Pohl z Krošky, který se přičinil do živnosti Alojse Breclika, rolníka v Brocné, dále Frant. Neffe, kovář, který potom provozoval kovář. v najmuté kovář. od Jos. Šufly a poroději se přestěhoval trvale do Krasin. Válka o Slovensko.

První volby za republiku do obcí byly zde konány dne 3. července 1919 a starostou byl zvolen Václav Daniček st., rolník, který tento úřad zastával až do obecních voleb konaných 27. září 1931, po nichž byl starostou zvolen, jak napřed je zpráva, František Pop, rolník a legionář ve Vise 1. Václav Daniček přebíral obecní úřad po Václavu Kulšejnovi st., rolníku a obchodníku koňmi, který starostenský úřad zastával od r. 1885. Rheumatismus znemožnil mu další řízení obec. záležitostí a zemřel náhle v r. 1920.

Volby do obcí.

První volby poslanců byly konány 18. dubna 1920 a docílilo těchto výsledků:

Oprávněných voličů bylo 166 (muži i ženy, které poprvé se účastnily volby). Volby se zúčastnilo 155 osob, 10 se nedostavilo k volbě a 1 hlas byl neplatný.

Při této volbě obdržely politické strany hlasy:

- 1.) Sociálně demokratická - - - 4 hlasy
- 2.) Republikánská (agrární) - 136 " ii.
- 3.) Národně demokratická - - 3 "
- 4.) Lidová (klerikální) - - 5 "
- 5.) Živnostenská - - - - 6 "

Druhé volby byly konány dne 15. listopadu 1925.

Oprávněných voličů bylo do posl. sněmov. 160 a do senátu 142. Zúčastnilo se do poslanc. sněmov. 153 voličů se 153 plat. hlasy; do senátu se zúčastnilo 135 voličů se 135 plat. hlasy.

Volební výsledky do poslan. sněm. a vedle do senátu:

1.) Sociálně demokratická - - - -	5	5
2.) Živnostenská - - - -	5	2
3.) Komunistická - - - -	3	3
4.) Národně demokratická - -	6	6
5.) " sociální - - - -	2	2
6.) Republikánská (agrární) -	119	106
7.) Lidová (klerikální) - - -	13	11

poslanec. 153 senát 135 hlasů.

Přes všechny obtíže a hospodářské škody války začal se hospodářský stav obce zlepšovat. Půda za války nehnoužná, nebylo umělých hnojiv, a vyčerpaní začala člávat lepší úrodu opatřením hnojiv, dobrého osiva, lepšími postupy a přibýváním dobytka a novými stroji, jež byly v hospodářství zavedeny.

V letech poprvé v minulosti věnována péče úpravě obce. V roce 1924 byl vyčištěn obecní rybník a opravena red rybníka, zavezeny louže u rybníka a položeny rowy

u silnice, dále v uličce kolem hostince Lenfeldova a v ohrázeném příkopě před školou, kde všude byla bahničitá zapáchající louž. Dosud nikde kanalizace v obci nebylo. Tehož roku 1924 byla opravena škola: Přikryta střeškem a zvenčí natřena. Úprava obce vyžádala si nákladu asi 4.000 Kč a oprava školy asi 7.000 Kč.

Částečně také spraveny obecní cesty, z nichž obecní cesta ke Lvinec. Dvůr byla za deštivého počasí úplně nezjezdna. Proto obec Brocná od převažující usilovala o výstavbu okresní silnice Brocná - Lviní Dvůr a Brocná - Kvasiny. Za tím účelem konal řádné jednání u Okres. správn. komise v Rychnově i u Zem. výboru v Praze bývalý starosta Václav Kulštejn a na to nový starosta Václav Jančík se členy zastup.

Stavba I. úseku byla začata až v roce 1925, kdy po dlouhém jednání byl přepracován plán a silnice vedena po solnické cestě na jihozápadní místo vedle Borovin, jak byla před válkou vyměřena. Obec vykoupila potřebné pozemky za cenu 4.500 - 5.000 Kč za 1 korec a vykoupila opukový lom na štěťový kámen v pozemku Václava Ehly, v místech, kde se Ehlova cesta připojuje na novou silnici, kde se již dříve opuka lomala. Za tento lom obec zaplatila Kč.

Stavbu prováděl okres rychnovský, ale po několika měsících velmi zdlouhavě, takže po 10 letech je silnice skří štěrba rašterkována a ke všeobecnému provozu dosud nelze ji užíti, dokud nebude uvalkována. Konečně snad přece nebude naše obec odloučena od světa, bude mít silniční spojení na 4 strany a hlavně s nádražím a Solnicí, kam chodí každoročně několik dětí do měšťanské školy. Na podzim 1933 byla tato silnice osázena křesniemi. Pro novou silnici bylo vykoupeno celkem 125 arů pozemků za cenu 19.670 Kč. Za stromy se necht. neplatila.

Stavba silnice
Broc. - Lvin. D. -
Kvasiny.

s. Konány byly dne 2. prosince 1928. Oprávněných voličů
p. do obou zastup. bylo 143 (76 mužů - 67 žen). Volby se zú-
častnilo celkem 139 (75 mužů - 64 žen). Platných hlasů
odevzdáno do okres. zastup. 137, do zem. 138.

Z toho připadlo : a) Okres. zast. b) zem. zast.

1.) Strana lidová - - 5 hl.	1.) 9 hl.
2.) " národ. soc. - 11 "	2.) 8 "
3.) " sociál. dem. 8 "	3.) 9 "
4.) " republikáns. 109 "	4.) 106 "
5.) " živnostens. 4 "	5.) 4 "
6.) " národ. dem. 7 "	6.) 1 "
7.) " německá 7 "	7.) 1 "

Německý hlas byl odevzdán asi omylem nebo námě-
nou hlasovacími lístky. Průběh voleb byl klidný, agi-
tačních schůzí nebylo.

Dne 27. října 1929 byly konány III. volby poslanců a senát.
Odevzdáno bylo platných hlasů do poslance sněmovny
9) 148 a do senátu 127.

Připadlo hlasů :	a) poslan.	b) senát.
1.) Strana čes. nář. sociál. 4 hl.	1.) 2 hl.	
2.) " sociál. demokr. 2 "	2.) 4 "	
3.) " čsl. lidová - - 2 "	3.) 2 "	
4.) " republik. (agrár.) 133 "	4.) 115 "	
5.) " živnostens. - 6 "	5.) 3 "	
6.) " německá - - 1 "	6.) 1 "(komunis.)	

Roky pověrevrstové byly dosti úrodné. V roce 1922, který
byl suchý, sklízelo se málo píce. Za několik roků ne-
bylo větší živelní pohromy, kromě větrné snižky 15/8. 1922
a velkých mrazů na začátku r. 1929. Nemí také ve zdejší
obci pamětlníka na zhoubné krupobíjí nebo jinou vět-
ší živelní pohromu. Jakmile se válečné poměry uklid-
nily, začalo užívání ušlechtil. semen, umělých hnojiv,
výběr lepšího dobytka, pořizování nové hospodářské
stroje a nářadí.

Hovězí i vepřový dobytek udržoval si několik poválečných
roků dosti vysokou cenu, jakož i obilí.

Hovězí dobytek lepší jakosti 1 kg živé váhy 7 Kč - 10 Kč,
1 kg živé váhy vepř. 12 Kč - 9 Kč, podrek 12 kg podsvin-
čal 350 - 500 Kč a jistě více.

Ceny obilí : pšenice 160 Kč, žito 120 Kč, ječmen
120 Kč, oves 100 Kč, brambory 40 - 60 Kč.

Ve 2 letech pováleč. pokusně začala se pěstovati zde i
cukrovka (Ferd. Hodoval, Jos. Rydygr, por. V. Kulštein),
když cena 19 řepy byla nad 30 Kč. Nákladným hnoje-
ním, obilijným okopávacím a hlavně snižováním ceny
cukrovky na 12 Kč, přestala se cukrovka pro cukrovare
pěstovati. Také koně byli v ceně, rolašili v první do-
bě samostatnosti. Prováděni byli dospělí koně pěkní
za 15.000 - 20.000 Kč, ale brzy ceny klesly až k 10.000 Kč.
V této první době byli koně hlavně převáděni (pašování) do
Pruska. Hospodářský stav hospodářů se zvelbil a exi-
stenci a živelní poměry se značně zlepšily. Jednotlivá
hospodářství jsou zvelbována : Opatřovány jsou nové
stroje, polní nářadí, půda jednotlivě odvodňována.

Zařizovány jsou velké čistící mlátičky s pohonem benzin. Technik. vymoř.
motorem, kupovány nové obilní stroje, vyoravače bramb.,
nové pumpy, šrotovníky. Elektrické otce v r. 1929 spi-
sobila další hospodářský rozvoj, benzinové motory kústa-
ly jen v odlehlých místech (Dělnice, Látkoví), kam elektrí-
na nebyla zavedena.

První osobní auto opatřil si pro svou potřebu Method
Vaníček, rolník v Brocné čp 17, první radiový přijímač
měl v r. 1931 správc školy Jan Kardašek, druhý Josef
Durbábek, rolník v Brocné 15, třetí Jan Rydygr, roln.
ve Vísce čp. 13. Tato technická vymoženost se rok od ro-
ku zdokonaluje a občanstvo má možnost vyslechnouti
příležitostné přenosy, což má velký vliv na kulturní
úroveň a rozhled občanstva.

Doba válečná nezanechala v Brocné tolik zlých důsledků, jelikož nebylo zde v zemědělské obci rodin, jež by strádaly a trpěly podvýživou. Přes to konec r. 1918 a počátek 1919 přinesl epidemickou španělskou chřipku, na níž zemřeli manželé Frant. a Julie Hánlovi, pohřbi v Brocné čp. 22 a mnoho jiných osob onemocnělo. Chřipka řádila po několik poválečných let, ale hlavně v lednu 1927 mezi dětmi i dospělými. Škola byla některý den skoro prázdna.

V prosinci 1922 a lednu 1923 děti onemocněly čr. kašlem. Starší lidé zhuska umírají tuberkulosou (suchotinami) a z mladších od převratu zemřeli tuberkulosou:

Anička Švorcová, manž. Josefa Švorce 3 ve věku 42 r.

Jan Kulšejn, hospodářs. úřed. Brocná 6 ve věku 40 let.

Frant. Ehl, syn obec. pošta, Brocná 9 ve stáří 28 r.

Z čís. pop. 19 zemřeli tuberkul.: Frant. Knap a jeho manželka, oba jejich synové Josef a František v krátkém čase po ožení. Z téhož čísla 19 zemřel Jaroslav Tišler, syn říd. uč. Ant. Tišlera, i jeho malá dceruška.

V mladém věku zemřela tuberkulosou sličná Marie Popová z čís. 30. Tuberkulosou při invaliditě z války zemřel Frant. Ehl, chalup. v Brocné 24 ve věku 35 r.

Suchotinami zemřely 2 manželky Frant. Korše na Dělnicích: Anička a Marie Koršovy a z Věsky čp. 12 Rudolf Knap ve stáří asi 24 roků.

Zdravotním opatřením od převratu věnuje se zvýšená péče. Močivka přestala vylíkat na náves, smířely okavné louže a na několika místech provedena kanalizace. Rovněž studním věnuje se zvýšená péče a zdravotním podmínkám v domácnosti.

Po ráně střího střeva zemřeli: Marie Vyřavová čp. 8 (školač.) a Václav Jekš Broc. 20 ve věku asi 17 r.

Těžký úraz utrpěl Václav Němeček z Věsky 5, jenž asi ve 20 letech umen při řezac. utrpěl nohu. Má protězu.

V říjnu 1929 onemocnělo 6 mužích škol. dětí spálou a byly léčeny společně v separátní místnosti výměnkou u Pohlu čp. 4 po dobu 6 týdnů. V roce 1930 vyskytl se jeden případ spály. Jelikož v okolních obcích vyskytla se epidemie kaškeru, byly některé děti v Brocné očkovány serum proti kaškeru.

Na podzim 1922 byla sem zavlečena nakažlivá nemoc dobytčí, slintavka a kulhavka, jež onemocněl téměř všechen hovíř dobytek a částečně i vepřový brav. Dobytek přestal kráti, nebyl schopen k tahu a také krávy neměly mléka. Několik kusů dobytka zahynulo a prasat bez počtu.

Každoročně mezi vepřovým bravem řádila červinka, nejvíce v letním období, ale nyní ochranným očkováním tato zhoubná nemoc se flumí.

Po abnormální mrazivé vlně r. 1929 bylo stromové napadeno publikí švestkovou a hlavně švestky na 90% zničeny.

Jak předem poukázáno, byly v r. 1932 do 90% zrahubeny pšenice ráí pšeničnou, takže slibné klasy nevytvořily žádných nebo jen malých, sevrklých zrnek. I ve větších živnostech sotva bylo pšenice pro vlastní potřebu a o sivo muselo se odjinud kupovati.

Po stránce sociální nebyly poměry nepříznivé. V obci nebylo chudých lidí, o něž by se obec musela přímo starati. Příslušnice Mar. Ehlová (přes 80 r. stará), roz. ve Věse čp. 3 chodila asi 3 roky po číslech, po strídě a proto jí dali jméno Numeračka. Pobyt se jí vypočítal dle daní a zdržela se v malé chalupě 1-2 dni, v prostřed. hosp. 3-4 dni, ve statku asi týden.

Toto opatření bylo učiněno proto, jelikož obec nemá do sud bytů pro své chudé příslušníky. Chudí příslušníci jsou ve světě a obec nemá zatím jiných výloh než nemocničních, po případě pohřebních, takže po této sociál. stránce obec pokladna nebyla zatěžována.

Všichni obyvatelé Brocné bydlí ve vlastních budovách a z 97% pracují na svých pozemcích a chalupníci vypomáhají větším hospodářům, kteří jim zase obdělávají pole. Několik jednotlivců odešlo na práci do továrny (slévár.) ve Skuhrově, nyní však v nedostatku zaměstnání i to bylo omezeno a tak z dojíždějí do Krasin k firmě jirát a 1 občas pracuje v okresním lomě a na silnicích. Za prací dále do světa téměř nikdo neodchází, kromě nepatrného počtu vyucených řemeslníků, živnost. a inteligence.

Není tudíž valného pohybu obyvatelstva přistěhovalectvím a vystěhovalectvím, jen přirozený úbytek, který se jeví v každé ryze zemědělské vesnici.

Po převratu se přistěhoval Karel Hylenka s rodinou a postavil si na louce od Václ. Kulšejna domek čp. 11, dále Karel Španěl s rodinou a koupil chalupu čp. 12, kde rustávali Borinkovi a Springrovi. (Springr-legion.) Chalupu v Borovinách od Telmanis koupil Karel Dyntera. Toho času jsou v obci kolo živnost. a řemesl.: Josef Štefl, kovář, Frant. Vyraava, hostinsk., Frant. Šenfeld, hostinsk., Josef Švorc, knihár, Karel Hylenka, krejčí (svoji živnost nemá dosud ohlášenou a povolenou), byly spravují Josef Durbaba a Frant. Nosek od rybníka. Kramářství a hokynářství měl Alojs Knap z Věsky, který zemřel na jaře 1933. Těsnářství provozuje Frant. Koroš z Dělnic a Frant. Švorc z Věsky, sednictví Fr. Knap z Věsky. Kapelníkem hudby brocné jest Rudolf Cvejn, chalup. v Brocné čp. 27, ale všechny hudebníky má z okolí. Existenční poměry dosud byly příznivé a obec Brocná byla právem počítána za dobře situovanou vesnici. Nezaměstnaných není, jelikož existenční poměry jsou zajištěny půdou. Teprve hospodářská krize zdržela rozvoj obce. O tom bude zmínka na jiném místě.

První roky samostatnosti prožívala obec Brocná v pokoji a klidu. Jako jedna svorná rodina žila obec, hojící rány a oběti světové války. Nebylo křivic politických, ani rozporů náboženských a třídních dle majet. Tato klidná hladina byla rozvířena soudy o dráb-nosti cest, nepatrných pozemků, na což bylo obelováno hodně lidí a do mnohých rodin nesvár kaset na dlouhou řadu let. Mírné neklidnění nastalo občanskými volbami na podzim 1931, avšak volba starosty Frant. Popa, legion., byla přijata s povděkem u všech nepředsjatých lidí. Trochu lepkosti způsobil pronájem místní honitby v roce 1931. Tato honitba měli dosud větší místní rolníci na poč. 100 Kč. Při posledním pachtu nabíreli více rolníci 500 Kč roč. nájmu, ale honitba byla dána do veřejné dražby a honitba na 6 roků sprachtoval starosta Frant. Pop, roln. ve Věse na poč. 1.500 Kč. Borum a klidná rozvaha přece zvitčila nad pouhou nálibou honie, když tu kuse jednou nastřídaný kapitálek z pachtu ať k dobrým jednotlivcům či k náctku obce. Mnoho klí vile způsobily soudy o uslu na Věničovině, o hranice a strážky u Dynterových. Kornise na místě se odehrávaly jako divadla v přírodě. V hospodářské písni krutě se mstí na jednotlivcích svídomost a sousedská neústupnost a nič se v obci sousedská soudržnost a pospolitost. Jinak poměry v obci se dobře vyvíjejí. Alkoholici jsou již na vymírání, z domácích lidí nevidět opití, přestaly hospodské hádky a prachy z opilství, nábavy jsou slušnější, většinou bez výtržností. Starých fajtkářů ubývá a jest v obci dosti lidí, hlavně do-rostlu, kteří nekouří. Byť karel se ještě udržují: marišiš, čtyrka, oko, ferbl, dudák. V kime hrají v karty i v rodinách pro zábavu.

ro. Z místních rodáků, kteří se vyšinuli do vyšších společenských vrstev sluší zaeenamenati:

Josef rytíř z Popu, bratr Františka Popa, rolník na Vísce čp. 1, stýje nynějšího starosty Frant. Popa, dosáhl hodnosti „rytíře“, „c. a k. k. nejvyšší rada“ a po nastolení úřednické vlády ve Vídni asi r. 1908 byl jmenován správcem ministerstva orby.

Z dalších osob byli ti to:

voj Osada Brocná měla jistě mnoho lid 42 popis. čísel a osada Víska 13 popis. čísel, aniž se tento stav rok od roku měnil.

Čís. pop. 43 - škola byla postavena r. 1900.

Čís. " 11 - chalupa rodiny Hodovalovy u rybníka, byla před válkou zbořena a vystavěna řivnost čp. 44 na Dělnicích, patřící Ferd. Hodovalovi.

Zrušené čís. pop. 11 obdržel nově vystavěný domek Karla Hylenského v r. 1927.

Po převratu ještě přibýlo čís. pop. 45, výměnek, který vystavěl Václ. Kulstějna, bývalý starosta.

Dále čp. 46, výměnek Jana Popa u hosp. čp. 14.

Osada Víska má 13 popis. čísel - (bez) čís. 7, 8, 9.

Čís. pop. 7

" " 8

" " 9

Z jiných staveb a přestaveb do konce r. 1932 po válce:

U čp. 2 Václav Ehl přestavěl stodolu, u čp. 4 Alojs Pucík stodolu, u čp. 5 Jar. Ehl celé domovní stavení s chlévy v r. 1930, u čp. 8 (dříve) Frant. Vyprava chlévy a přístavbu domovního, u čp. 15 An. Duszabábková stod., u čp. 17 Meth. Vaníček chlévy, kůlnu, u čp. 23 Josef Seufeld zvětšil sál, přistavěl lokaál a kuchyň.

čp. 30 Karla Noska, celé dřevěné, jež vyhořelo 16/9. 1919 bylo v následujících letech postaveno.

U čp. 32 a 33 v Látkouli postaveny hospodář. budovy.

Čp. 35 Josef Cvejn, jež do nákladu vyhořelo s chlévem v r. 1930, bylo postaveno za pomoci míst. občanů i obolů.

U čp. 36 Frant. Koroš přestavěl chlév se stodolou.

U čp. 1 Víska Frant. Pop přestavěl stodolu a u

čp. 5 Jos. Němeček přestavba domov. i hosp. stavení.

Kromě těchto staveb, byly menší přístavby a přestavby.

Dřevěné stavby i z naší vesnice kvapem mizejí a nahrazují se kdivem. Roubených chalup z trávní, s malými okénky, dřevěnými stěly či lomenicemi a nad jímto s přístřeškem, kuklou či šabizonem s korouhvičkou nebo dřevěnou makovicí, dole s pravláči pro dříví a jiné věci, takových chalup pomalu nebude. Ze slova uvedeného seznáme jest přetvo, že nejdříve jsou přestavovány chlévy a stodoly, které zvelbením hospodářství nestačily a potom teprve dochází na obytné místnosti. Místo jedné velké světnice, jež byla kuchyní i ložnicí, stavějí se menší místnosti pro vaření i spaní zvlášť. Na lomenicích, které se dosud uchovaly, jsou pod kuklou vodorovná prkna s nápisem o r. postavení, původci stavby a zbožné věnování:

Na chal. čp. 7 jest nápis:

Pochválen buď Pán Ježíš Kristus!

Tento dům jest postaven s pomocí Boží nákladem Jos. Šabaty. Bože, dej štěstí tomuto domu, dne 7. května 1856.

Na lomenici statku Václ. Kulstějna čp. 6 jest nápis:

Dej Bůh štěstí domu tomu, vystavěl jsem nevim komu. R 1822, vysedvižena jest tato lomenice s pomocí Boží polonákladem Františka Dohnálka.

Na čp. 17 bylo např.: Stavím domu, nevim komu. Bůh je hospodářem, já jsem jen jeho šafářem.

Na čp. 26 jest dosud nápis na dřevěné lomenici:

Spomocí Pána Boha jest již vystavěno, buď on
a jeho jméno pochváleno. Nákladem manželů
Františka a Anny Kulšlejnovi č. p. 26

L. P. 18 28/5 74.

Na čp. byl nápis:

Dej Bůh štěstí tomur domu,

vystavěl jsem, nevím komu. Kdo v něm
bude přebývat, tomu rač Bůh požehnat!

Jsem jen šafář na krátký čas.

Starší chalupy rodinné i zachovalé dřevěné bývají obyčejně
při přestavbě zdviženy tak zv. pulstokem, aby se na-
hornu více vešlo píce a obilí. Pulstok jest obit prkny.

Někde říci, že by toto zdvižení chalupy dodalo jí vzhledu.

Krytiny doškové, šindelové jest pořádku. Spíše ještě se
dob předválečných se udržuje lepenka. Nová krytina se
dělá z pásův klinker. pálen., i cementových.

V r. 1928 byla škola pokryta eternitem místo světlé
břidlice. I na 1 střech chalupy čp. 24 jest eternit.

Dřevěná světlice Rud. Hlaváčka čp. 7 nesmí se přestav-
ováti, protože má okní světlice, jež bude po jejím
odstranění rozšířena.

Jest chvaly hodno, že stavební komise a obecní úřad
při povolování stavby dbá toho, aby nebyl žádný vzhled
obce výstředními a nepřehlednými stavbami.

Rok 1933.

Tento rok napočal ve znamení hospodářské světové
krise, která nerušila ani v naší vesnici. Její příznaky se projevovaly již v letech 1931 a 1932
velkým poklesem cen hospodářských produktů: obilí
a dobytek, avšak rok 1933 vedl se vyvrcholením je-
to hospodářské krize. Nezaměstnanost nerasáhla pří-
mo naší obce, jelikož v celku nebylo osob nezaměst-
naných a téměř vše obyvatelstvo žilo z půdy. V
obci naopak před vánoční 1932 byla konána sbírka
obilí pro nezaměstnané z okolí a sehnalo se 600 kg žita.
Nezaměstnanost ve světě byla pramá a velkého množ-
ství uchazečů o práci v zemědělství, hlavně z mužské-
ho dorostu a to Čechů, Němců a nejvíce Slováků, z
nichž mnozí jsou tu zaměstnáni jako krmíči, čle-
dínové a podobně. Velmi mnoho přešlo osob, jež již
odvykly práci a stávají se kulaky na obřích pracujících.
Často se zase objevují cikáni a pasí, od nichž nějaký
čas byl pokoj. Zhusta přicházejí podomní obchodníci,
velmi často sklenkáři, Bosňáci, s látkami Rumuni,
s kováčky, s mydlou, a všichni navrhují na plé-
časy. Hospodářská krise (snížení cen hospodářs. pro-
duktů a udržení cen průmyslových a jiných) způ-
sobila omezení nákupů zboží, snemožila větší
stavby a nákladnější investice, pro něž není úhrady.
Obyvatelstvo se uskrovnuje i v domácnosti, namnoze
sladí se opět cukrinem, šití se na oděvu, samo se-
bou i na zábavách, takže plesy, poutní a posvi-
censké zábavy strádaly na své hluchosti a mlha-
jí až do rána. Nedostatek peněz postihl také větší
humanitní akce, různé sbírky, jež se dříve prováděly
se slušným výsledkem. Zadržení občanů za tento rok
sice nevrůstlo, ale vklady u Kampačů ubýly o 66.000 Kč.

Důsledky hospo-
dářské krise a
nezaměstnanosti